

Т.М. Головко, канд. техн. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

КОНТРОЛЬ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ПРАВИЛ КЛЕЙМУВАННЯ ВИРОБІВ ІЗ ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ

Відповідно до ст. 22 Закону України від 18.11.1997 р. №637/97-ВР «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» суб'єкти господарювання несуть відповідальність не тільки за торгівлю на території України ювелірними виробами без відбитків державного пробірного клейма, але й за торгівлю такими виробами з відбитками подробленого пробірного клейма у розмірі 100% вартості виробів. Без проведення експертизи відбитків пробірних клейм на виробках неможливо встановити їх справжність.

Усі вироби з дорогоцінних металів, виготовлені для реалізації, обов'язково проходять клеймування (таврування) у два етапи.

На першому етапі клеймування здійснює завод-виготовлювач, де проставляють відбиток у вигляді рамки, всередині якої зазначається шифр знака-іменника підприємства. Знак-іменник складається з цифри, що позначає останню цифру року випуску ювелірного виробу і літер, що позначають шифр заводу-виготовлювача. Наприклад, 8ХЮ – виріб 2008 року випуску Харківського ювелірного заводу.

Після цього вироби відправляються на одне з чотирьох державних казенних підприємств пробірного контролю Державної пробірної палати Міністерства фінансів України для підтвердження заявленої проби.

Відбиток підприємства пробірного контролю (клеймо) ставиться, як правило, з правого боку від відбитка знака-іменника підприємства.

Клеймування виробів деякими підприємствами пробірного контролю здійснюється також електроіскровим способом на спеціальних верстатах. Цей спосіб використовують для клеймування тонких ажурних та індивідуального виготовлення ювелірних виробів. Для золотих ювелірних виробів в Україні та інших країнах СНД прийнято такі проби: 585, 750, 958-а; для золотих зубних дисків – 900-а і 916-а. Для ювелірних виробів з платини – 950-а; для срібних – 750, 875, 916, 925, 960-а; для паладієвих – 500, 850-а; для сухозлітного золота та срібла – від 910-ї до 1000-ї через кожні 10 проб, тобто 910, 920, ... 1000-а. Для зеленого сухозлітного золота – 750-а. Підприємства пробірного контролю клеймують вироби пробірними клеймами затвердженого зразка, які містять шифр, присвоєний кожному підприємству. Сухозлітне золото та срібло клеймують клеймом на причепленій до корінця книжечки пломбі з обох її боків.

Основні пробірні клейма мають самостійне значення і їх накладення на вироби з дорогоцінних металів засвідчує, що ці вироби відповідають вимогам Положення про пробірний контроль, а саме:

1. Клеймо у вигляді кола, всередині якого зображено герб – тризуб. Ліворуч у колі шифр підприємства пробірного контролю. Це клеймо називають знаком посвідчення.

2. Клеймо у вигляді лопаточки, яка складається з короткої та вузької довгої частин – для золотих та платинових виробів.

3. Клеймо у вигляді овалу зі зрізаними по вертикалі вузькими сторонами – для срібних виробів.

4. Клеймо у вигляді зрізаного з одного боку променя – для паладієвих виробів.

5. Клеймо двобічне, кругле – для золотих, платинових, срібних і паладієвих виробів і годинників з підвішеними до них пломбами.

6. Клеймо у вигляді прямокутника із заокругленими кутами – для клеймування на сургучі книжок із сухозлітним золотом та сріблом.

Додаткові пробірні клейма самостійного значення не мають і під час клеймування виробів із дорогоцінних металів їх застосовують тільки в поєднанні з одним з основних пробірних клейм:

1. Клеймо двобічне квадратної форми зі зрізаними кутами – для розділених і легко відокремлюваних другорядних та додаткових частин золотих, срібних, платинових і паладієвих виробів з відтиском однієї зі встановлених для цих металів проб.

2. Клеймо квадратної форми зі зрізаними кутами і літерою Р (реставрація) для виробів після реставрації. Це клеймо ставлять на виробках у поєднанні зі знаком посвідчення.

3. Клеймо такої ж форми, але з літерами НП ставиться на виробках із золота, срібла, платини і паладію, поданих підприємством-виготовлювачем для клеймування виробів, у яких проба не відповідає заявленій, тобто виходить за межі допустимого відхилення.

Учасники ювелірного ринку зацікавлені в ефективному державному пробірному контролі за якістю ювелірних виробів, оскільки цей вид контролю спрямований на запобігання та протидію недобросовісній конкуренції та підвищення іміджу вітчизняної ювелірної галузі. За результатами перевірок, проведених Державною пробірною службою України у 2014 році, частка виявлених підробок на ювелірному ринку становила 0,0236% (відсоток знятих з продажу ювелірних виробів без відбитків державного пробірного клейма та з відбитками підроблених пробірних клейм до загальної кількості виготовлених ювелірних виробів у 2014 році). Це свідчить про добросовісність і високу самодисципліну легальних виготовлювачів і реалізаторів ювелірної продукції.